

OIR

**Open innovative resources
for distance learning**

PROGRAM WYKŁADU

Temat: Mediacja – sposób na konflikt

Autor: dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS

OIR

Open innovative resources
for distance learning

UMCS
UNIWERSYTET MARII CURIE-SKŁODOWSKIEJ
W LUBLINIE

Università
degli Studi di
Messina

Universidad de Oviedo

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Lublin 2022

SPIS TREŚCI

1. INFORMACJE O WYKŁADZIE	4
1.1. Analiza potrzeb	4
1.2. Cele wykładu	5
1.3. Adresaci wykładu	5
1.4. Treści poruszane w trakcie wykładu	6
1.5. Czas trwania wykładu	6
1.6. Polecana literatura	6
2. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE	7
2.1. Karty pracy	7
2.1.1. Karta pracy nr 1	7
2.1.2. Karta pracy nr 2	8
2.2. Zestaw ćwiczeń	13
2.2.1. Ćwiczenie nr 1 - „ Czym różni się retrybucja od restytucji?”	13
2.2.2. Ćwiczenie nr 2- „ Zasady mediacji”	16
2.2.3. Ćwiczenie nr 3 - „ Czy mediacja jest najlepszym sposobem wsparcia?” ..	18
2.2.4. Ćwiczenie nr 4 - „ Jak przebiega mediacja?”	20
2.2.5. Ćwiczenie nr 5 - „Zadaj trafne pytanie”	21
2.3. Zestaw zadań	23
2.3.1. Zadanie nr 1	23
2.3.2. Zadanie nr 2	24
2.3.3. Zadanie nr 3	24
2.4. Zestaw materiałów wizualnych/źródłowych	25
2.5. Adaptacja scenariusza do zdalnej formy zajęć	28
2.6. Dane dostępowe do wersji online	28

1. INFORMACJE O WYKŁADZIE

1.1. Analiza potrzeb

W Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka przygotowano Raport o przewlekłości postępowań sądowych. Ustalono, że przewlekły czas trwania postępowań sądowych spowodowany jest m.in. zwiększoną liczbą spraw wpływających do sądów (w 2010 roku wpłynęło ok. 13 mln, w 2018 – ok. 15 mln) i złożonością spraw. Od 2016 roku notuje się wzrost skarg na przewlekłość postępowania. Na przykład w 2018 roku do sądów powszechnych wpłynęło blisko 8000 takich skarg (Klepczyński, Kładoczny, Wiśniewska 2021).

W roku 2020 wpływ spraw ogółem do sądów powszechnych wyniósł 14 mln i zmniejszył się o ok. 21% w stosunku do roku 2019, co wynika między innymi z trwającej pandemii i związanych z nią ograniczeń. Niestety przewiduje się, że jest to stan przejściowy i powrócimy do poprzedniej sytuacji związanej z przewlekłością postępowań sądowych. Dlatego jednym z efektywnych rozwiązań jest rozwiązywanie konfliktów o charakterze prawnym podczas mediacji. Niestety pomimo wzrostu liczby postępowań mediacyjnych od 1995 roku, mediacje stanowią niewielki odsetek wszystkich spraw. W roku 2020 wskaźnik mediacji wyniósł 1,6%, czyli 31162 sprawy (dla porównania w 2013 roku 13370 mediacji).

Liczba ugód zawartych w sprawach cywilnych wzrosła prawie pięciokrotnie (MS 2021). Mediacja ma jednak zastosowanie nie tylko w sprawach skierowanych do sądu. Może mieć charakter prywatny. Właściwie możliwe jest rozwiązywanie różnorodnych konfliktów z udziałem pośrednika (Lewicka-Zelent 2014; Lewicka-Zelent 2015; Lewicka-Zelent, Grudziewska 2015; Lewicka-Zelent 2017). Dlatego tak ważna jest zmiana postaw społecznych obywateli wobec udziału w mediacjach.

1.2. Cele wykładu

Cel główny

Wyposażenie uczestników szkolenia w wiedzę o mediacji.

Cele szczegółowe

Uczestnicy wykładu będą:

w zakresie wiedzy:

- definiować pojęcie mediacji;
- wymieniać rodzaje mediacji;
- wskazywać na walory mediacji w relacjach społecznych;

w zakresie umiejętności:

- odróżniać paradygmat sprawiedliwości naprawczej od retributywnej;
- identyfikować zasady mediacji;
- umiejętnie dobierać style i metody podczas rozwiązywania konfliktów;

w zakresie postaw:

- rozumieć znaczenie konstruktywnych metod rozwiązywania konfliktów;
- mieć świadomość potrzeby kształtowania pozytywnej postawy wobec idei mediacji.

1.3. Adresaci wykładu

Wykład skierowany jest do wykładowców akademickich, nauczycieli ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych, studentów przygotowujących się do pracy z: dziećmi, młodzieżą i osobami dorosłymi oraz słuchaczy studiów podyplomowych, którzy pragną podnieść poziom swojej wiedzy na temat mediacji. Uczestnikami wykładu mogą być wszyscy, którzy są zainteresowani tematyką mediacji, niezależnie od wieku, pochodzenia, wykształcenia i stosują w procesie samokształcenia materiały wykorzystywane w kształceniu zdalnym.

1.4. Treści poruszane w trakcie wykładu

Podczas wykładu uczestnicy nabywają wiedzę na temat mediacji. Zanim to się jednak stanie, muszą zrozumieć zasoby konfliktów interpersonalnych w kontekście stylów i metod ich rozwiązywania, a także uzupełniających się paradygmatów: sprawiedliwości retrybtywnej i restytucyjnej. Uczestnicy uzyskują informacje na temat konfliktów, które mogą być rozwiązywane na drodze dochodzenia do porozumienia z udziałem pośrednika. Zdobywają wiedzę o zasadach spotkań mediacyjnych oraz zaletach tej konstruktywnej metody rozwiązywania konfliktów. Uświadamiają sobie potencjalne skutki mediacji i sądowego rozstrzygnięcia konfliktów prawnych.

1.5. Czas trwania wykładu

Wykład trwa 38 minut.

1.6. Polecana literatura

- Klepczyński, A., Kładoczny, P., Wiśniewska, K. (2021). *W poszukiwaniu rozsądnego czasu... postępowań sądowych – Raport HFPC o przewlekłości postępowań sądowych*. Helsińska Fundacja Praw Człowieka, dostęp: <https://www.hfhr.pl/najnowszy-raport-hfpc-o-przewleklosci-postepowan-sadowych/>, 07.01.2021.
- Lewicka-Zelent, A., Grudziwska, E. (2015). *Kompetencje mediacyjne w profesji pracownika socjalnego*. Warszawa: Difin.
- Lewicka-Zelent A. (2014). *Analiza zasobów osobistych uczestników szkolnego warsztatu mediacyjnego*. Opole: Wyd. SCRIPTORIUM.
- Lewicka-Zelent A. (2015). *Uwarunkowania gotowości nieletnich do zadośćuczynienia w paradygmacie sprawiedliwości naprawczej*. Lublin: Wyd. UMCS.
- Lewicka-Zelent A. (2017). *Gotowość osób pozbawionych wolności do zadośćuczynienia osób*. Lublin: Wyd. UMCS.
- Ministerstwo Sprawiedliwości (2021). *Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych sądy rejonowe i okręgowe w latach 2006-2020*. Warszawa: Wydział Statystycznej Informacji Zarządczej, Departament Strategii i Funduszy Europejskich, Ministerstwo Sprawiedliwości, dostęp: <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/>, 07.01.2022.

2. MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

2.1. Karty pracy

2.1.1. Karta pracy nr 1

Zapoznaj się z treścią artykułu: Lewicka-Zelent, A. (2020). *Mediacje z udziałem członków rodziny z problemem przemocy – możliwości i bariery*. „Probacja”, 1, 13–28, dostęp: <https://probacja.com/resources/html/article/details?id=206363>, 08.01.2022. Następnie dokonaj refleksji nad możliwościami zastosowania mediacji w przypadku przemocy w rodzinie. Uzupełnij kartę pracy.

Zalety mediacji w przypadku przemocy w rodzinie	
Wady mediacji w przypadku przemocy w rodzinie	
W jakich sytuacjach dopuszczasz mediację w przypadku przemocy w rodzinie. Dlaczego?	
W jakich sytuacjach nie dopuszczasz mediacji w przypadku przemocy w rodzinie. Dlaczego?	

2.1.2. Karta pracy nr 2

Zapoznaj się z fragmentem monografii: Lewicka-Zelent, A. (2014). *Klimat szkół gimnazjalnych. Diagnoza weryfikacyjna program „Mediacja w szkole”*. Opole: SCRIPTORIUM, 74-87. Następnie dokonaj analizy autorskiego programu mediacji realizowanego w szkole.

„3.3. Etapy wdrażania szkolnego programu mediacyjnego

Program „Mediacje w szkole” można zakwalifikować do grupy młodzieżowych programów rówieśniczych. Pierwsza jego faza obejmuje m.in. szkolenia uczniów w zakresie rozwijania ich kompetencji, a kolejna dotyczy udzielania praktycznej pomocy kolegom w rozwiązywaniu ich konfliktów rówieśniczych. Opiekę nad szkoleniem mediatorów i ich dalszym rozwojem sprawuje mediator wyjściowy. W programie założono wyposażenie młodzieży w kompetencje społeczne (w tym mediacyjne), ułatwiające jej efektywniejsze radzenie sobie z sytuacjami trudnymi oraz wykorzystywanie nabytych umiejętności i po zyskanej wiedzy do niesienia pomocy rówieśnikom przy rozwiązywaniu konfliktów. Poprawa relacji społecznych na terenie szkoły równocześnie powinna przyczynić się do zmiany panującego w niej klimatu. Zasadniczym elementem składowym programu mediacyjnego jest warsztat mediacyjny, czyli warunki rozwijania kompetencji (podmiotowej dyspozycji) gimnazjalistów. Ma on charakter psychokorekcyjny w kontekście rozwijania posiadanych już przez młodzież kompetencji społecznych oraz psychoedukacyjny (trening specjalistyczny – zajęcia rozwijające kompetencje mediacyjne), mający na celu rozwijanie wielu profesjonalnych umiejętności mediacyjnych uczniów, składających się na kompetencje mediacyjne.

Do głównych zadań programu „Mediacja w szkole” należy zaliczyć:

1. diagnozę uczniów i nauczycieli w zakresie zapotrzebowania na specjalnie zaaranżowane oddziaływania (w aspekcie poszczególnych przejawów klimatu);
2. przeprowadzenie warsztatu dotyczącego rozwiązywania konfliktów w grupie nauczycieli;
3. przeprowadzenie warsztatu mediacyjnego z wybraną grupą młodzieży;
4. wspieranie uczniów i nauczycieli w rozwiązywaniu ich aktualnych problemów poprzez prowadzenie spotkań mediacyjnych. Wprowadzenie programu „Mediacja w szkole” w gimnazjum opiera się na kilku założeniach. Idealnym kandydatem na szkolnego mediatora wyjściowego jest absolwent studiów magisterskich z zakresu psychologii,

pedagogiki, socjologii, prawa, który ukończył studia podyplomowe z mediacji szkolnej lub szkolenie mediatorów szkolnych, a równocześnie jest mediatorem w innych rodzajach mediacji.

Mediatorzy wyjściowi mogą być pracownikami szkoły, bądź osobami spoza niej („mediator outsider”). Prowadzą oni mediacje zawodowe w konfliktach zachodzących między pracownikami placówki, nauczycielami a uczniami oraz nauczycielami a rodzicami. W trakcie warsztatu mediacyjnego przygotowują młodzież do pełnienia roli pośredników w konfliktach między uczniami (mediacje główne). Wspierają dalszy proces rozwoju mediatorów-rówieśników oraz monitorują przebieg programu w szkole. Główny mediator-rówieśnik jest tą osobą, która bezpośrednio prowadzi spotkanie mediacyjne z udziałem uczniów. Mediator wspierający nie potrafi jeszcze pośredniczyć w konflikcie, ale uczestnicząc w spotkaniach i sporządzając sprawozdania z przebiegu mediacji stopniowo doskonali swoje kompetencje mediacyjne. Po zakończeniu spotkania mediacyjnego wymienia się swoimi spostrzeżeniami z mediatorem głównym. Uczestniczy w kolejnych kursach doskonalących oraz pomaga w szkoleniu mediatorskim młodszych uczniów w szkole.

Poszczególne zadania realizowane w ramach programu (...).

1. Spotkanie z dyrektorami szkół gimnazjalnych - Przekonanie dyrektorów szkół do możliwości zwiększenia efektywności oddziaływań wychowawczych poprzez wdrożenie programu mediacyjnego wydaje się być pierwszym zasadniczym krokiem praktycznych działań. Bez ich poparcia oraz współpracy nie możliwe byłoby zrealizowanie założonych celów. Spotkanie z dyrektorami szkół gimnazjalnych odbyło się za pośrednictwem pracowników Kuratorium Oświaty w Lublinie. Zostali oni poinformowani o tym, na czym polega mediacja oraz o podstawowych etapach i założeniach programu.
2. Spotkanie informacyjne z nauczycielami - Spotkania z nauczycielami odbyły się w ramach rad pedagogicznych. Miały one na celu wyjaśnienie, czym jest mediacja, założeń programu oraz korzyści wynikających z uczestnictwa w nim. W trakcie spotkania nauczyciele mieli możliwość dokonania oceny charakteru klimatu szkoły. Zaproponowano im dobrowolny udział w warsztatach dotyczących rozwiązywania konfliktów. Organizacja spotkania była konieczna ze względów praktycznych. Istotne było przekonanie ich do idei

mediacji szkolnej. To oni przecież proponują uczniom udział w spotkaniach mediacyjnych. Sami również mogą być potencjalnymi ich uczestnikami.

3. Spotkanie z rodzicami uczniów klas pierwszych - Na wywiadówkach przekazano rodzicom informacje na temat programu mediacyjnego. Poparcie rodziców ważne jest z tego powodu, że to oni przekonują swoje dzieci do uczestniczenia w mediacji oraz w warsztacie dla mediatorów. Ponadto sami mogą uczestniczyć w spotkaniach mediacyjnych jako strony konfliktu. Wyrażają zgodę na przeprowadzenie badań swoich dzieci oraz na udział przez nich w warsztacie mediacyjnym. Rodzicom zaproponowano udział w warsztatach z zakresu komunikacji. Propozycja dotyczyła rozwijania ich kompetencji wychowawczych w ramach zajęć realizowanych wspólnie z ich dziećmi (np. ćwiczenia na rodzinne podejmowanie decyzji, dyskusje, negocjacje itp.). Rodzice nie skorzystali z tej oferty edukacyjnej w żadnej ze szkół. Spotkania z nauczycielami i rodzicami przebiegały według kolejnych etapów:
 - a. przedstawienie pomysłu na program „Mediacja w szkole”;
 - b. omówienie kilku przykładów rzeczywistych konfliktów szkolnych i analiza ich skutków;
 - c. zdefiniowanie pojęcia mediacji;
 - d. przedstawienie celów i zasad mediacji;
 - e. zapoznanie z rodzajami mediowanych konfliktów na terenie szkoły;
 - f. prezentacja etapów programu „Mediacja w szkole”;
 - g. zadania nauczycieli/rodziców w programie;
 - h. korzyści z programu dla rodziców, nauczycieli, uczniów;
 - i. podanie kontaktu do mediatora wyjściowego;
 - j. rozdanie ulotek o mediacji;
 - k. propozycja warsztatów dla rodziców;
 - l. wypełnienie ankiet na temat klimatu w szkole (na spotkaniu z nauczycielami).
4. Spotkania z uczniami klas pierwszych (...). Mediatorzy wyjściowi przeprowadzili zajęcia wychowawcze we wszystkich klasach pierwszych (2 × 45 min.). Miały one na celu zapoznanie młodzieży z założeniami mediacji i programu mediacyjnego.
5. Warsztaty dla mediatorów-rówieśników (część I) – (...) uczniowie wzięli udział w 25-godzinnych zajęciach mających na celu rozwijanie ich kompetencji społecznych.

Ćwiczenia były realizowane w czterech kilkunastoosobowych grupach. W każdej z grup było po dwóch trenerów mediacyjnych (mediatorów wyjściowych).

W zakres zajęć rozwijających kompetencje społeczne weszły:

- I. Zajęcia wprowadzające, które dotyczyły:
 - – autoprezentacji osoby prowadzącej zajęcia;
 - – omówienia celów i tematów realizowanych w ramach zajęć;
 - – zebrania oczekiwań i obaw uczestników zajęć;
 - – spisanie kontraktu;
 - – przeprowadzenie integracji członków grupy w ramach ćwiczeń mających na celu bliższe poznanie się uczestników i prowadzących, rozwijanie umiejętności autoprezentacyjnych i prezentacyjnych, kształtowanie atmosfery zaufania i bezpieczeństwa, rozwijanie samoświadomości uczestników.
- II. Zajęcia rozwijające kompetencje społeczne, które miały na celu m.in.:
 - – kształtowanie pojęcia moralności oraz właściwej hierarchii wartości;
 - – kształtowanie postawy „być”, akceptacji, zrozumienia i tolerancji dla innych osób;
 - – rozwijanie umiejętności dokonywania oceny własnych zachowań i innych osób;
 - – rozwijanie umiejętności szybkiego podejmowania decyzji;
 - – kształtowanie adekwatnego poczucia własnej wartości;
 - – rozwijanie umiejętności współpracy i współdziałania;
 - – rozwijanie umiejętności formułowania i przekazywania informacji zwrotnych;
 - – rozwijanie umiejętności wyrażania oraz odczytywania emocji;
 - – rozwijanie umiejętności przyjmowania punktu widzenia drugiej osoby;
 - – rozwijanie umiejętności asertywnych, w tym zwracania się o pomoc i udzielania jej.

6. Warsztaty dla mediatorów-rówieśników (część II) - W semestrze letnim roku szkolnego 2008/09 kontynuowano szkolenie gimnazjalistów w ramach zajęć rozwijających ich kompetencje mediacyjne w wymiarze 36 godzin lekcyjnych. Zasadniczym celem tego etapu warsztatu było rozwijanie umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów oraz prowadzenia mediacji rówieśniczych (ogólnie – kompetencji mediacyjnych, zwłaszcza w wymiarze praktycznym).

Druga część warsztatu obejmowała:

- zapoznanie uczestników z rodzajami konfliktów, ich dynamiką i konsekwencjami oraz strategiami i stylami rozwiązywania konfliktów;
- mini wykład na temat mediacji (czym jest mediacja, cel, zasady mediacyjne, rodzaje mediacji);
- omówienie etapów mediacji w kontekście różnych stylów jej prowadzenia;
- omówienie roli uczniów w programie „Mediacja w szkole”;
- naukę praktycznego zastosowania technik mediacyjnych i negocjacyjnych;
- stwarzanie odpowiedniego klimatu do mediowania;
- naukę przygotowywania porozumień mediacyjnych i sprawozdań ze spotkań;
- omówienie korzyści i wad mediacji w odniesieniu do członków społeczności szkolnej;
- ćwiczenie umiejętności motywowania innych uczniów do udziału w mediacji;
- analizę filmu o mediacji szkolnej (łącznie z zawartymi tam ćwiczeniami);
- naukę samodzielnego prowadzenia mediacji przez uczniów.”

Mocne strony programu	Słabe strony programu	Proponowane zmiany w programie

2.2. Zestaw ćwiczeń

2.2.1. Ćwiczenie nr 1 - Czym różni się retribucja od restytucji?

Cele:

1. zdobywanie wiedzy o zasadach paradygmatu sprawiedliwości restytucyjnej i retributywnej;
2. rozwijanie umiejętności odróżniania paradygmatu sprawiedliwości restytucyjnej od retributywnej;
3. uświadamianie walorów paradygmatu restytucyjnego.

Czas: 45 min.

Materiały pomocnicze: karta pracy, kartki, długopisy

Przebieg:

1. Uczestnicy pracują w parach.
2. Prowadzący omawia paradygmat sprawiedliwości restytucyjnej i retributywnej.
3. Uczestnicy otrzymują kartę pracy z zestawieniem obu paradygmatów autorstwa H. Zehra.
4. Uczestnicy zapoznają się z zawartością tabeli, a następnie podejmują dyskusję na temat walorów i mankamentów prezentowanych paradygmatów.
5. Prowadzący podsumowuje ćwiczenie, uwzględniając wyniki pracy poszczególnych par. Zwraca uwagę na subsydiarny charakter paradygmatu restytucyjnego.

Paradygmat sprawiedliwości retrybutywnej i naprawczej według H. Zehra

Sprawiedliwość retrybutywna	Zalety	Wady
Przestępstwo jest czynem przeciw zasadom ustanowionym przez państwo		
Państwo reaguje na przestępstwo		
Ignorowanie ofiary		
Bierny sprawca		
Ignorowanie społeczności		
Koncentracja na czynie przestępczym		
Walka stron		
Poddanie się karze		
Cierpienie wyrządzone ofierze = cierpienie wyrządzone sprawcy		
Stosowanie kar dla odstraszenia od przestępstwa		
Sprawiedliwość to rzetelny proces		
Sprawiedliwość dzieli, nie zachęca do przebaczenia i żalu		

Sprawiedliwość naprawcza	Zalety	Wady
Przestępstwo jest czynem przeciwko osobom, stosunkom społecznym		
Ofiara, sprawca, społeczeństwo uczestniczą w procesie reagowania na przestępstwo		
Respektowanie praw i potrzeb ofiary		
Sprawca uczestniczący, aktywny		
Społeczność w roli facylitatora		
Koncentracja na czynie, rozwiązaniu problemu i zapobieganiu konfliktom w przyszłości		
Dialog, negocjacje		
Czynienie dobra na rzecz ofiary i społeczności		
Wyrządzone cierpienie – naprawienie krzywdy		
Stosowanie pojednania dla zapobiegania przestępstwom		
Sprawiedliwość to podkreślanie wzajemnych stosunków i rezultatów		
Sprawiedliwość łączy, daje możliwość przebaczenia i odczuwania żalu		

Źródło: Na podstawie Czarnecka-Działuk, B., Wójcik, D. (2001). *Mediacje w sprawach nieletnich w świetle teorii i badań*. Instytut Nauk Prawnych. Polska Akademia Nauk. Warszawa: Typografia.

2.2.2. Ćwiczenie nr 2 - Zasady mediacji

Cele:

1. zdobywanie wiedzy na temat zasad w mediacji;
2. uświadamianie sobie konsekwencji stosowania zasad mediacyjnych w procesie rozwiązywania konfliktów.

Czas: 30 min.

Materiały pomocnicze: karty pracy, kartki, długopisy

Przebieg:

1. Uczestnicy zapoznają się z zasadami prowadzenia mediacji przez pośrednika, zamieszczonymi poniżej:
 - I. Mediator powinien prowadzić postępowanie mediacyjne w oparciu o zasadę samodzielności i autonomii stron konfliktu.
 - II. Mediator powinien w swym postępowaniu kierować się przede wszystkim dobrem i interesami stron.
 - III. Mediator powinien dbać o zapewnienie dobrowolności udziału stron w postępowaniu mediacyjnym.
 - IV. Mediator powinien tak postępować, aby wszystkie strony sporu знаły i rozumiały istotę procesu mediacji, rolę mediatora i warunki ewentualnego porozumienia.
 - V. Mediator nie powinien podejmować się pomocy w rozwiązaniu konfliktu, gdy nie ma pełnego przekonania o swoich kompetencjach, które pozwolą mu prowadzić postępowanie rzetelnie.
 - VI. Mediator nie powinien prowadzić postępowania mediacyjnego, jeśli nie jest w stanie zachować bezstronności lub usunąć wątpliwości co do swojej bezstronności.
 - VII. Mediator powinien zachowywać poufność postępowania mediacyjnego, zarówno przed jego rozpoczęciem, w trakcie, jak i po jego zakończeniu.
 - VIII. Mediator powinien unikać konfliktu interesów ze stronami i bezzwłocznie rozwiewać wszelkie wątpliwości co do tej kwestii.

- IX. Mediator nie powinien przyjmować żadnych korzyści od stron z wyjątkiem uzgodnionego wynagrodzenia. Nie powinien też czerpać korzyści z kierowania stron do innych specjalistów.
- X. Mediator w swojej działalności informacyjnej i marketingowej nie powinien wprowadzać w błąd stron i opinii publicznej co do swoich kwalifikacji, kompetencji, doświadczenia, zakresu usług i opłat.
- XI. Mediator powinien dostarczać stronom jasnych i jednoznacznych informacji co do swojego wynagrodzenia i wszelkich kosztów związanych z postępowaniem, w którym uczestniczą.
- XII. Mediator powinien pogłębiać swoje kompetencje zawodowe w celu jak najlepszego służenia uczestnikom mediacji.

Źródło: Ministerstwo Sprawiedliwości (2008). *Kodeks Etyczny Mediatorów Polskich*, dostęp: <https://www.arch.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/mediacje/spoleczna-rada-ds-alternatywnych-metod-rozwiazywania-konfliktow-i-sporow/dokumenty-deklaracje/>, 08.01.2022.

- 2. Prowadzący inicjuje dyskusję o zasadach stosowanych w mediacji w różnych sprawach, a zwłaszcza w mediacji karnej, z udziałem nieletnich, rodzinnych i szkolnych.
- 3. Prowadzący podsumowuje dyskusję, podkreślając konsekwencje stosowania zasad mediacyjnych w procesie rozwiązywania konfliktów.

2.2.3. Ćwiczenie nr 3 - Czy mediacja jest najlepszym sposobem wsparcia?

Cele:

1. zdobywanie wiedzy na temat specyfiki różnorodnych konfliktów;
2. rozwijanie umiejętności właściwego dobierania form wsparcia do rodzaju konfliktu;
3. uświadamianie pewnych ograniczeń wykorzystywania mediacji.

Czas: 45 min.

Materiały pomocnicze: karty pracy, kartki, długopisy

Przebieg:

1. Uczestnicy pracują w parach lub grupach.
2. Uczestnicy zapoznają się wylosowanymi na karteczkach konfliktami. Ich zadaniem jest zastanowienie się, jakiego rodzaju formy wsparcia (np. mediacja, terapia rodzinna, interwencja kryzysowa) potrzebują strony danego konfliktu.
3. Uczestnicy odczytują na forum wylosowane przykłady konfliktu i prezentują wnioski z dyskusji podając ich uzasadnienie.
4. Prowadzący podsumowuje dyskusję, zwracając uwagę na różnorodne ograniczenia zastosowania mediacji.

Konflikty:

1. Konflikt między rodzicami i 15-letnią córką – Sylwią. Rodzice chcą zakazać córce zerwania kontaktów z przyjaciółką, która pochodzi z biednej rodziny.
2. 5-letnia Patrycja jest dzieckiem adoptowanym. Dowiedziała się o tym przez przypadek. Chce przekonać swoich adopcyjnych rodziców do odszukania rodziców biologicznych i wystąpienia o alimenty od nich.
3. Państwo Kowalscy od dawna kłócą się. Mają pokaźny majątek. Wychowują 15-letnią córkę. Pani Anna K. spotyka się z innym mężczyzną, z którym wiąże swoją przyszłość. Pan Jan K. chce namówić żonę na terapie dla par, gdyż nadal kocha żonę.
4. Pan Mateusz od niemal dziesięciu lat wysłuchuje obraźliwych wyzwisk od swojej żony. Wczoraj wrócił po 20-tej z pracy. Żona zaczęła zarzucać mu zdradę i szarpać go. Odepchnął ją. Kobieta upadła na stół i rozcięła policzek, który musiała zszywać na SOR.

5. Pani Justyna jest prezesem banku. Pracuje również na uczelni jako adiunkt. Chce ustalić warunki rozpoczęcia przez niego pracy. Pan Henryk nigdy nie pracował. Po ślubie zajął się domem, aby żona mogła robić karierę. Ukończył kierunek praca socjalna, ale nie wyobraża sobie rozpoczęcie pracy zawodowej w wieku 47 lat.
6. Pan Adam jest osobą uzależnioną od narkotyków. Z exżoną chce ustalić obniżenie alimentów, jakie płaci na 10-letniego syna i ustalić z nim częstsze kontakty.
7. Pani Anna prosi mediatora o spotkanie, gdyż oczekuje, że ten poinformuje jej męża o złożeniu pozwu rozwodowego. Jest w ciąży z innym mężczyzną.
8. Państwo Lewiccy mają 50-letniego syna, z którego rodziną mieszkają. Dom i 20-hektarowe gospodarstwo przepisali na jedynaka, który chce podzielić koszty utrzymania domu między siebie i swoich niemal 90-letnich rodziców.
9. Pan Zygmunt jest uznany w swojej miejscowości za chorego psychicznie. Wyprowadził się od żony 11 lat temu. Obecnie chce ustalić kontakty z 8-letnią córką.

2.2.4. Ćwiczenie nr 4 - Jak przebiega mediacja?

Cele:

1. zdobywanie wiedzy na temat przebiegu mediacji;
2. rozwijanie umiejętności rozpoznawania poszczególnych etapów mediacji.

Czas: 30 min.

Materiały pomocnicze: karty pracy, długopisy

Przebieg:

1. Uczestnicy pracują indywidualnie.
2. Układają w odpowiedniej kolejności elementy składowe spotkania mediacyjnego.
 - a. Cel mediacji
 - b. Definicja mediacji
 - c. Wypowiedź stron na temat konfliktu
 - d. Informacja o zasadach mediacji
 - e. Informacja o etapach mediacji
 - f. Ustalenie kwestii problemowych – ich kolejności
 - g. Informacja o czasie mediacji i spotkań mediacyjnych
 - h. Przedstawienie się mediatora
 - i. Pytania stron
 - j. Docieranie do potrzeb stron
 - k. Uzyskanie zgody stron na kontynuowanie mediacji
 - l. Przygotowanie porozumienia mediacyjnego
 - m. Informacja o korzyściach z mediacji
 - n. Negocjowanie sposobów rozwiązania konfliktu
3. Uczestnicy wraz z prowadzącym omawiają wspólnie etapy spotkania mediacyjnego.

2.2.5. Ćwiczenie nr 5 - Zadaj trafne pytanie

Cele:

1. poszerzanie wiedzy na temat sposobu formułowania pytań;
2. rozwijanie umiejętności zadawania różnorodnych pytań;
3. rozwijanie umiejętności analizowania wypowiedzi innej osoby;
4. rozwijanie umiejętności odczytywania potrzeb innych osób.

Czas: 30 min.

Materiały pomocnicze: karty pracy, długopisy

Przebieg:

1. Prowadzący omawia wybrane rodzaje pytań, uzasadniając ich wielką wagę podczas mediacji.
2. Uczestnicy pracują w parach. Zapoznają się z zawartością karty pracy. Układają własne przykłady pytań.

Lp.	Rodzaj pytania	Własne przykłady pytań
1.	Rozstrzygnięcia np. „Czy zgadza się Pan na spotkanie o godz. 15.00?”	
2.	Alternatywne np. „Woli Pani pierwsze czy drugie zadanie na egzaminie?”	
3.	Otwarte np. „Co Pani myśli na temat mediacji?”	
4.	Sugerujące np. „Czy czuł Pan wówczas przygnębenie?”	
5.	Bezpośrednie np. „Jakiej formy agresji Pan doświadcza?”	
6.	Pośrednie np. „Z jakimi formami przemocy spotkał się Pan w swoim najbliższym środowisku?”	
7.	Pytanie – skala np. „Jak silną złość przeżywała Pani? Gdyby mogła Pani zastosować skalę od 1 do 10, gdzie 1 oznacza brak złości, a 10 – bardzo silną złość, jaką cyfrę wybrałaby Pani?”	

3. Uczestnicy na forum prezentują wyniki swojej pracy.
4. Prowadzący podsumowuje ćwiczenie, ponownie podkreślając znaczenie umiejętności zadania różnorodnych pytań podczas mediacji.

2.3. Zestaw zadań

2.3.1. Zadanie nr 1

Zapoznaj się z fragmentem monografii: Lewicka-Zelent, A. (2014). *Klimat szkół gimnazjalnych. Diagnoza weryfikacyjna program „Mediacja w szkole”*. Opole: SCRIPTORIUM, 74-87, zaprezentowanym w karcie pracy nr 2. Przygotuj autorskie ćwiczenie przygotowujące młodzież do pełnienia roli mediatora-rówieśnika. Zastosuj poniższy schemat opisu ćwiczenia. Jeśli masz okazję, zastosuj to ćwiczenie w praktyce.

Ćwiczenie nr 1 - „Tytuł”

Cele:

- poszerzanie
- rozwijanie
- uświadamianie.....

Czas: min.

Materiały pomocnicze:

Przebieg:

1.....

2.....

2.3.2. Zadanie nr 2

Mediator musi dbać o swój rozwój, m.in. dzięki doskonaleniu swoich kompetencji. Przygotuj list motywacyjny, w którym zaprezentujesz swoje mocne strony w procesie pośredniczenia w rozwiązywaniu konfliktów innych ludzi.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3.3. Zadanie nr 3

Wyobraź sobie, że chcesz przekonać konkretną znaną Ci osobę do udziału w mediacji. Przygotuj na piśmie propozycję Twojej wypowiedzi zachęcającej ją do rozwiązania konfliktu na drodze mediacji.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

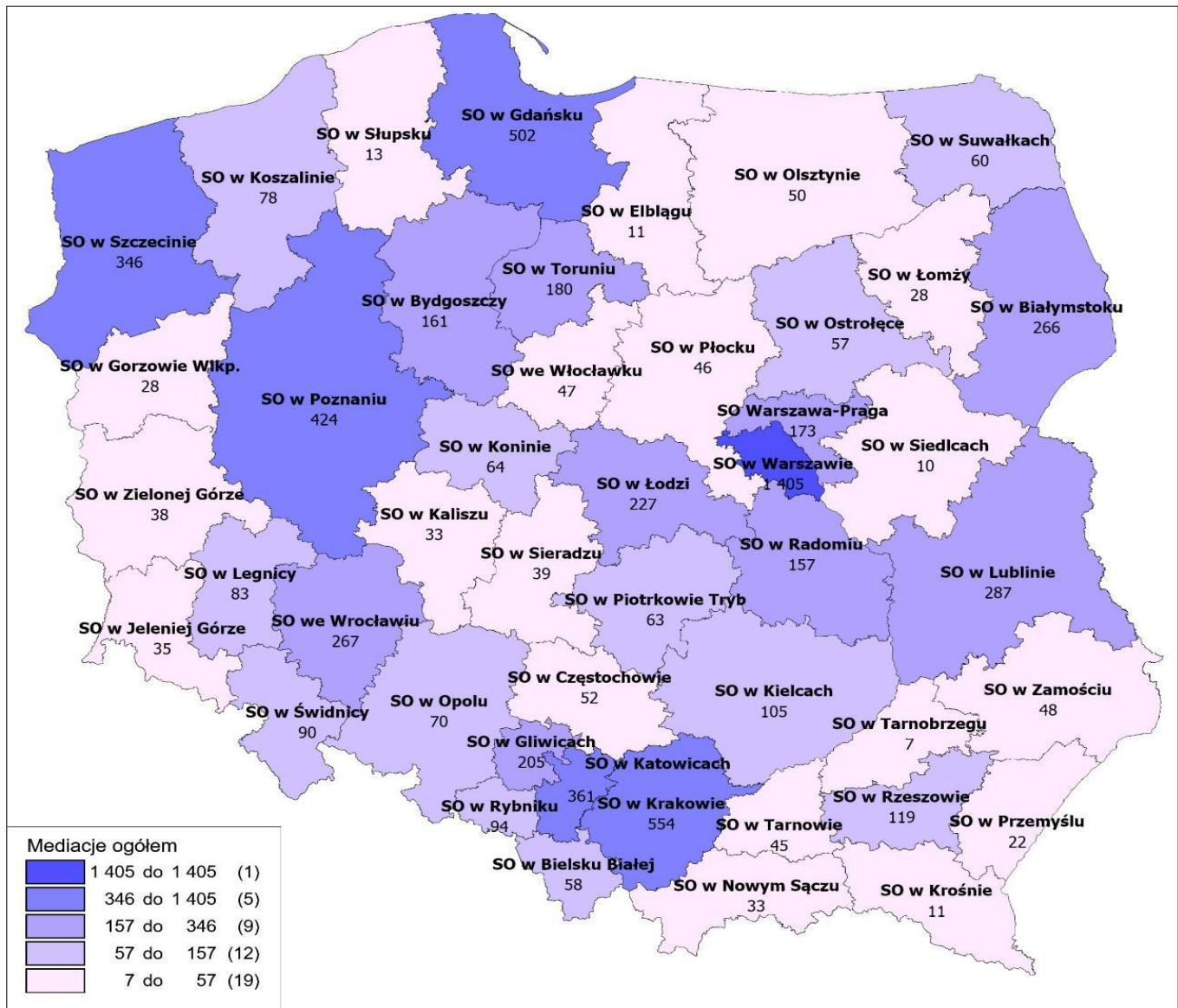
.....

.....

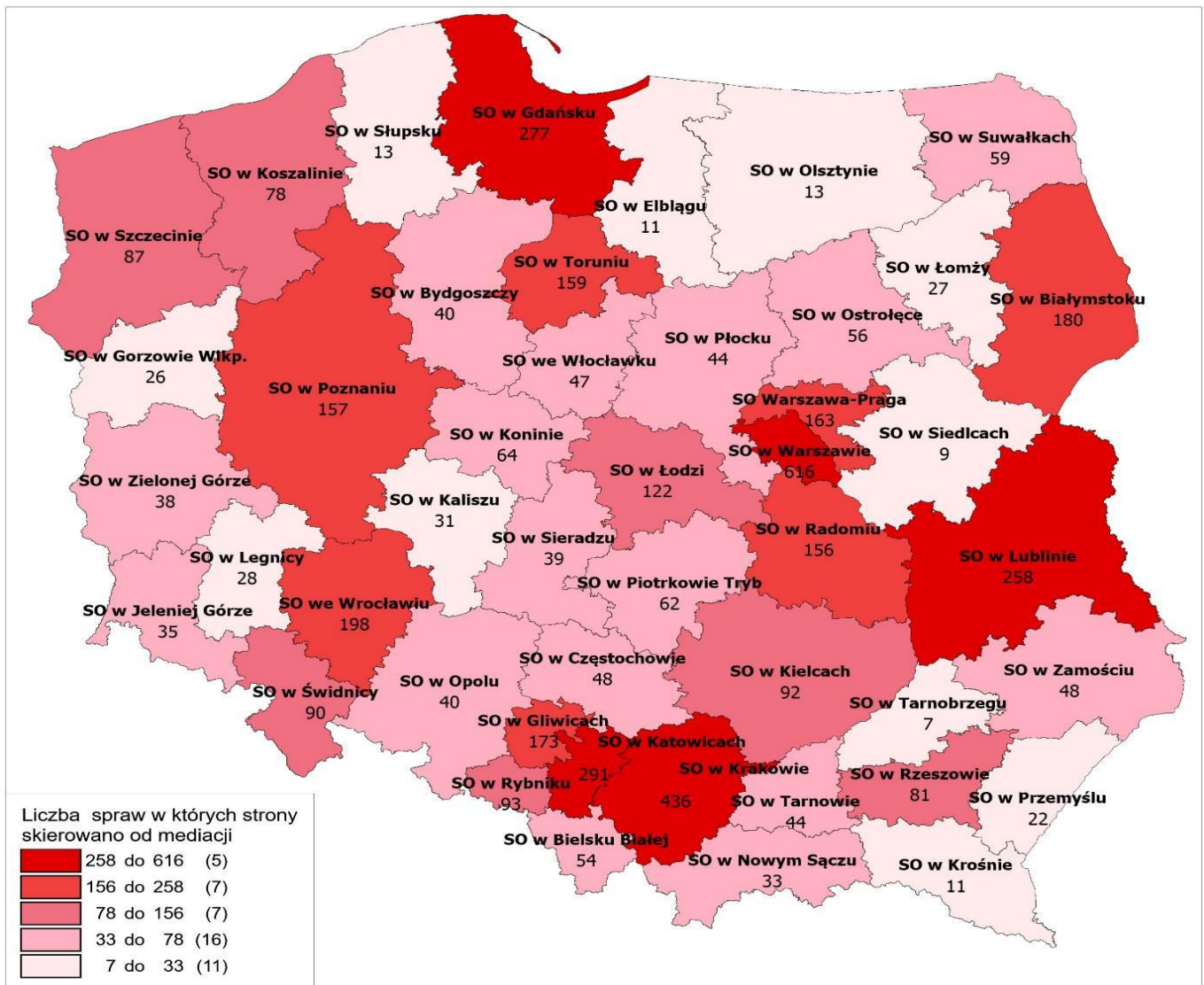
.....

.....

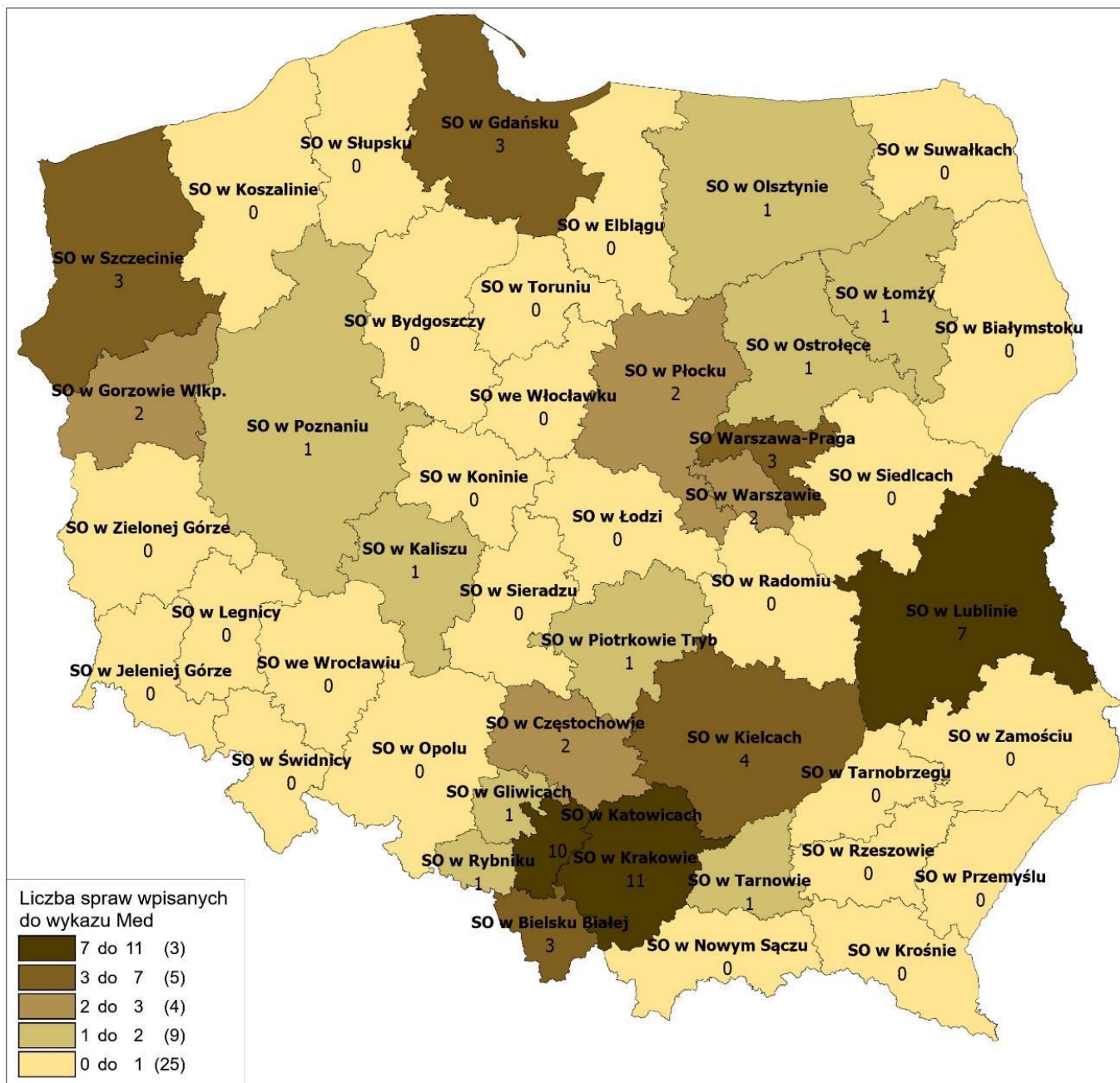
2.4. Zestaw materiałów wizualnych/źródłowych

Rysunek 1. Mediacje ogółem w sądach okręgowych w 2020 r. (uzupełnienie do wykładu)

Rysunek 2. Mediacje w sprawach cywilnych w sądach okręgowych w 2020 r. (uzupełnienie do wykładu)

Rysunek 3. Mediacje w sprawach karnych w sądach okręgowych w 2020 r. (uzupełnienie do wykładu)

Źródło: Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych sądy rejonowe i okręgowe w latach 2006-2020. (2021). Warszawa: Wydział Statystycznej Informacji Zarządczej, Departament Strategii i Funduszy Europejskich, Ministerstwo Sprawiedliwości, s. 32, 36, 47, dostęp: <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/>, 07.01.2022.

2.5. Adaptacja scenariusza do zdalnej formy zajęć

Zaproponowane materiały mogą być wykorzystane do zajęć prowadzonych także w formule zdalnej. Poniższe wytyczne pozwolą w odpowiedni sposób zaplanować i zrealizować założone cele:

1. Dostosuj ilość i formę zadań do specyfiki swoich zajęć/grupy/klasy.
2. Jeżeli pracujesz na platformie edukacyjnej (np. *Moodle*, *Teams*, *Zoom* itp.) rozmowy, dyskusje czy debaty możesz przeprowadzić w formie spotkania online.
3. Zdjęcia, obrazki, karty pracy udostępniij uczącym się, najlepiej w formie dostępnego pliku PDF lub HTML. Możesz je przesłać za pomocą poczty elektronicznej lub dziennika elektronicznego.

2.6. Dane dostępne do wersji online

1. Wykład na kanale YouTube: OIR Poland - [Mediacja - sposób na konflikt - dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS](#)
2. [Materiały dodatkowe i karty pracy](#)

Grafika na stronie tytułowej: <https://pl.smiletemplates.com/word-templates/using-ipad/05073/>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.